

Veronika Šikulová

Nad fotografiami Mareka Mihalkoviča

Záhradky

(Vyvolávanie)

Veronika Šikulová

Záhradky

(Vyvolávanie)

Copyright © Veronika Šikulová 2023

Photo © Marek Mihalkovič 2023

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2023

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-6388-3

Vyvolávanie?

Môj kolega kedysi dostal nápad, že digitálne fotoaparáty by mali mať funkciu spoplatnenia každého záberu, aby stlačenie spúšte viedlo aj k prevedeniu kritického poplatku (postačujúceho na vytvorenie chýbajúcej psychologickéj spätnej väzby) z bankového účtu fotografujúceho na nejaký bohumilý účel. Tým by sa zaplätala psychologická medzera, človek jednoducho nebol stvorený do sveta „zadarmo“, v ktorom stlačenie spúšte nemá žiadny následok, okrem vytvorenia záznamu. Tento nápad logicky inšpiruje aj ďalší krok – za možnosť ukázať niekomu obrázok by mali autori záberov tiež platiť, aby povzbudili diváka poskytnúť reakciu, spätnú väzbu, aby ten obrázok naozaj začal – akokoľvek marginálne – účinkovať v ľudských dejinách, alebo naopak, aby dostal divák satisfakciu za svoje blahosklonné utrpenie.

Fotografia môže byť všetkým možným, to nie je žiadny výnimočný úkaz vo svete, ktorý sa vytrvalo a akoby samovoľne pokusne skladá do podôb, čo sa naskytnú, stačí, aby boli možné – a niektoré majú väčšiu trvanlivosť, iné menšiu. Ja mám rád ten paradoxný aspekt fotografovania: na prvý pohľad sa zdá, že to je ultradokumentárne médium, ale v skutočnosti rovnako platí aj presný opak: fotografia môže spustiť reakcie, ktoré v nás potom „vyvolávajú“ to, čo je tam pripravené, voľné, je to strapatenie a šteklenie cibulovo navrstvených svetov, ktoré zasa akoby nečakali na nič iné, len na vhodnú príležitosť prebojovať sa do prvej línie. Zoskupenie oblačnosti, ktoré dostatočne zreteľne vytvorí pokusnú napodobeninu „diery do neba“, tak tu máme, prosím pekne, zdokumentované to miesto,

kade sa ide do neba, a to v priamom prenose, teda takto to napokon vyzerá. Ako je možné, že sa zrazu s takou presvedčivou členitosťou zjaví na skle nadýchnutý labyrint chodbičiek, ktoré nás pozývajú na cestu? A tá modrá. Nie hocijaká modrá, musí to byť presne istý odtieň, ako dobre mierené bodnutie pri akupunktúre, ktorá spúšťa rezonančne zosilnenú odozvu, a opäť mi ukazuje, že tam kdesi v podpalubí robí svoje nejaké chémia. Nehovoriac o dobre nastavenej červenej, a keď ešte tá farba dostane šancu postupne sa na ploche meniť, viem určite, že tam niekde musí byť aj niektorý z tých odtieňov, nabitých charakteristickým amorfným zárodkom významu.

Pointou obrázku s vodopádom je ornamentálny skok či pád vodnej masy. Zaberá celý záber, aby bola tá štruktúra sama pre seba, v dostatočnej redundancii, aby na nej mal čestné miesto každý pramienok vody, čo stratila pôdu pod nohami, ako na tom slávnom čínskom vojnovom sošnom pohrebisku, na ktorom defilujú tisíce jednotlivcov, a každý z nich je obklopený aurou neopakovanosti. Rovnaký punc má pre mňa fotografia záclony, ktorá znovu vyplňa celé zobrazené pole, a za ňou presvítá a zároveň vrhá tieň akési cudné zelené telo. Záclona, či skôr prostá biela plachta, odvážne vyplňa priestor svojou jemnou štruktúrou, a zároveň je plátňom, na ktorom sa projektuje akési predstavenie.

Ďalšia moja chemická väzba je márnoratne bohatá štruktúra. Môžu to byť stromy, vetvičky, ale vo všeobecnosti akumulácia štruktúrovanosti, trebárs aj smetí či odpadu, na tých situáciách ma vzrušuje bohatstvo rozhodnutí, ktoré tam niekde skryté prebehli a načmárali čínskym písmom svoje posolstvo, v zaujímavej rovnováhe zámernosti s nezámernosťou. Je to vidno aj na zábere domu s kostolom a červenožltým dažďom a neostrou

stromovinou v popredí a ostrejšou kdekade. Je na ňom aj tieň stromu vyprojektovaný na dom, opäť ako v nejakom predstavení. Tieň je zaujímavý svojou zdanlivou nehmotnosťou, hoci je dôkladne ukotvený v takzvanom materiálnom svete. Ako nepriamy obraz niečoho „naozajstnejšieho“ nám hovorí, že nielen týčiace sa telesá v slnečnom svetle, ale aj udalosti, či dokonca slová vedia vrhať svoje tieň.

Napokon, fotografovanie je pre mňa aj aktom zodpovednosti. Zodpovednosti za tucet starých – lebo čas beží – japonských objektívov s presne ukotvenými sklíčkami v kovovom obale, ktorý zvonku odoláva pádom strednej náročnosti, ale zvnútra je s japonskou dôkladnosťou k tým sklíčkam nežný. Každý je dielom majstra, čo vybral špeciálnu kombináciu optických kompromisov, ktorá spravidla zabezpečuje čosi ako mäkké pristátie v nevlúdnom teréne možného.

Hádam toľko.

Marek Mihalkovič

Geometria, zmysel a niečo medzi tým

Toto nie je len výrez z krajiny. Podobne ako hudba má okrem melódie aj rytmus, existujúci bez bezprostredného vzťahu ku skutočnosti, a ešte niečo medzi tým, o čo sa v nej, tej hudbe, dá oprieť, na čo sa myslí, keď sa o dajakej skladbe premýšľa, a čo sa niekedy nedá pomenovať, fotografiu možno vnímať podobne. Má svoju geometriu, nielen objektov, ale aj svetelnú, zmysel a niečo medzi tým...

Horizontálna zelená, jej odtiene živene slnkom, aj čierna, zemitá, okopaná, horizontálne naťahvané drôty vinohradu, na ktoré vertikálne dopadá svetlo, aj štepy rastú vertikálne, hoci na obrázku majú igelitové šaty. To preto, aby ich neobhrýzli zajace. A rôzne svetlá a svetielka. Na drôtoch, na zelenej, na políčko, do tohto obrázka sa vchádza vpravo dolu, je tam mäkká, trochu rozpitá zelená. Nepopichajte sa.

Muž ide do práce, kráča všelijakými chodníkmi, nájde posed, vylezie hore a čaká. Čaká na svetlo. Hocijaký vtáčik preletí, zajac prebehne, zamyká ušami, po poľnej ceste zadudre červené auto, vo vinohradoch sa už mrvia ľudia. Medzitým zmešká vlak. Celkom zreteľne ho počuje.

Ja sa medzitým strácam a nachádzam v našom dome, ostrihám lanské kvety zo skalky a trávu, a odrazu: gagog. Taký jasný a zvučný. Päť křídlov husí.

Za hranicami je vojna.

Úžasné, ako si tie husi leteli ponad náš dvor. Pred Vínosadmi, na mieste, o ktorom sa vždy, keď ideme okolo, rozprávame, som videla labute a bociana. Vravíme si, tu to vyzerá ako v Afrike. Voda sa tam rozlieva, prídu vtáky, labute, bociany, volavky, neďaleko sa pasú srnky. Keď zasvieti slnko, v tej barine sa zrkadlí obloha. V aute sa o nej zhovárame. A o vojne.

Snívalo sa mi, že prišla Gita, chcela čaj. Dostala. Bolo jej zima, dala som jej aj ponožky. Hľadala som ich v skrini.

Kým som ich hľadala, syn stál nado mnou, aby som nedala niečo jeho alebo niečo dobré, pekné, a Gita medzím umývala riad. Dala som jej aj deku, ktorú som predtým nikomu ani nepožičiavala, lebo pod ňou zomrel tato. Syn bežal žalovať mužovi. S mužom sme sa pred Gitou mykali o deku, a tak som z kresla strhla inú, a tú som jej dala. Hanbila som sa.

Čierna a zelená sa hocikedy zhovárajú ako my dvaja. Muž je zelená. Čas stojí, posúvame vagóny. Na stanici škripot. Miešam cesto a pozerám do záhrady. Som ako vo vlaku, čo na chvíľu zastal v našej záhrade.

Tu však stojí na posede nad vysadeným vinohradom. Nad naším lietajú husi a prišiel glezg aj Gita, iba vo sne, na teplý čaj. Muž ide naľahko do roboty, je mu zima, no nikdy nechce nič a radšej o tom s nikým nehovorí, aby mu ľudia nezavideli. Všade sa mu zelení, kým ja chcem všetko. A tak som na fotografii tá čierna, no keby došlo na lámanie chleba, pokojne sa uspokojím aj s ničím, o tom však muž nevie.

Určite sa medzičasom vo mne zozbieralo na polievku, na koláče a pár riadkov textu, ktoré teraz uháčkujem a pospájam ako *granny squares*, farebné štvorčeky, z ktorých vznikne háčkovaná deka, tu čierno-zelená, vážna ako zem a veselá ako mladé štepy v šatách.

Väčšinou mračkujeme, keď sa stretneme vo vlaku, čo zastal v našej záhrade, je podvečer, rozprávame sa pri stole v kuchyni, v izbe, zavyprávame sa a ani nezačneme, len si tak v prítmí hovoríme o fotkách v počítači a o vojne za hranicami. Vpletiem to do textu, nech si oddýchnu a zamračkujú aj tí, čo chodia okolo neho ako zajace okolo oblečeného vinohradu.